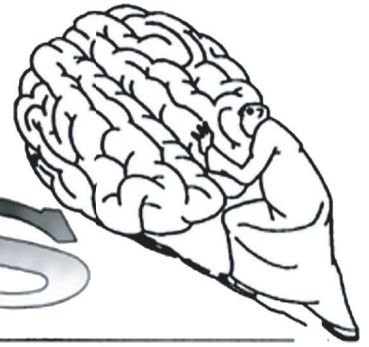

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkrácených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

Z OBSAHU

„Mesodiencefalická modulace“ – nová zázračná léčebná metoda! (V. Černohorský, J. Heřt)	1
Ušmudlaný důkaz nebe (O. Vrtiška).....	5
Sisyfos od září 2012 do srpna 2013 – výroční zpráva (Č. Zlatník).....	7
Plenární členská schůze Českého klubu skeptiků Sisyfos, z. s.....	9
Ohlédnutí za jubilejním X. Skeptikonem (K. Pavlů).....	9
Andělé, léčitelé, šamani... (přel. M. Urban)	11
Jak jsem nebyl kandidátem na Bludný balvan a jak jsem se jím málem stal (V. Červenka).....	14
Šumný Astrál (J. M. Bloudil).....	15

„Mesodiencefalická modulace“ – nová zázračná léčebná metoda!

Václav Černohorský, Jiří Heřt

V téměř nepřehledném spektru nových alternativních diagnostických a léčebných metod dnes dominují „solistované“ a vesměs neúčinné přístroje, vymyšlené zejména v Rusku a na Ukrajině. Ze starších jsou u nás známy přístroje na principu Vollovy elektroakupunktury, na principu tzv. „biorezonance“, nebo různě upraveného světla, např. Salvia, Bicom, Sensitiv Imago, Devan, KME (Komplex medicínský expertní), Metatron, Zapper aj. V minulém roce se objevil a záhy neslavně skončil přístroj AMP pro neinvazivní diagnostiku, údajně schopný z pouhého změření infračerveného záření v několika bodech povrchu těla určit 117 chemických i metrických parametrů lidského těla. Dnes u nás na alternativním nebi září další z těchto podivuhodných přístrojů, určený pro tzv. „mesodiencefalickou modulaci“ (MDM). Metoda není nová, poprvé byla použita v SSSR začátkem 90. let minulého století při léčbě po akutním infarktu myokardu, v r. 1996 léčil pomocí MDM S.V. Griščenko poruchy sluchu a řeči. Nicméně velkého rozšíření MDM nedosáhla a na webu najdeme jen několik ruskojazyčných prací na toto téma. Do západních zemí metoda nepronikla vůbec.

Naproti tomu v České republice našla MDM úrodnou půdu, a to zásluhou ruského vynálezce-lékaře prof. MUDr.

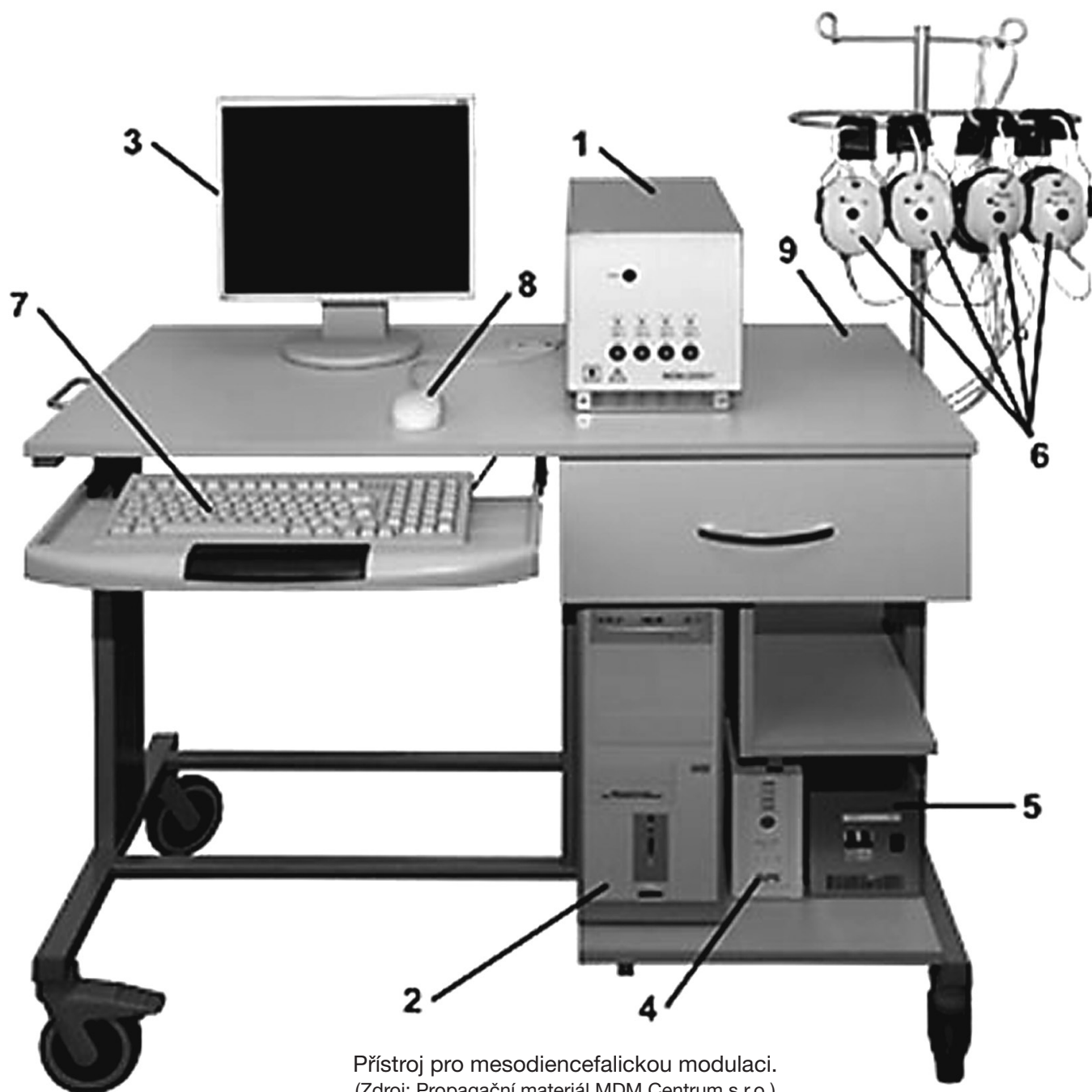
Vladimira Pavlova, DrSc., který navrhl vlastní variantu přístroje pro MDM. Je to tajuplná osobnost, která prý krátkodobě působila na několika českých pracovištích a v současné době se snad zdržuje v Rusku. Čím vším se zabýval nelze zjistit, podle jeho vlastních údajů napsal více než 50 vědeckých prací, ale ve světových databázích najdeme jen jedinou práci o experimentu na krysách, publikovanou v ruském neimpaktovaném časopise, ve které je uveden jako spoluautor. Na svých toulkách Českem narazil Pavlov na renomovanou firmu ZAT a. s. v Příbrami, která se ujala výroby jeho přístroje a záhy také jeho propagace a prodeje. Přístroj MDM-2000/1 je podle informace na webu patentován v r. 2007 v Rusku, což se nám však nepodařilo potvrdit, a byl schválen Ministerstvem zdravotnictví ČR pod evidenčním kódem MZDRX00GRFQU pro léčbu diabetické polyneuropatie a pro stavy spojené s poruchou mikrocirkulace periferních tkání, jako jsou chronické rány, chronická bolest a erektilní dysfunkce.

Přístroj je určený k terapii řady chorob a záhy upoutal pozornost lékařských kruhů, včetně akademických. Jeho hlavními garanty a propagátory jsou dnes prof. MUDr. Z. Zadák, CSc., přednosta Gerontologické a metabolické kliniky FN v Hradci Králové a prof. MUDr. M.

Kvapil, CSc. MBA, přednosta interní kliniky FN Praha-Motol. ZAT a.s. založila v roce 2009 dceřinou firmu MDM Centrum s.r.o. se sídlem v Červeném Hrádku u Plzně. MDM Centrum buduje své pobočky po celé České republice. V současné době má firma 10 poboček v Praze, Brně, Plzni, Ostravě, Zlíně, Sedlčanech, Mariánských Lázních, Novém Městě na Moravě, Hradci Králové a v Opavě, přičemž další pobočky jsou před otevřením. Pražskou pobočku MDM Centra provozuje výše jmenovaný prof. Kvapil na své soukromé Diabetologické a pediatrické ambulanci. O vědeckosti prováděných terapií lze ovšem pochybovat, když víme, že v jejich pobočkách působí lékaři provozující „homeopatickou léčbu“, „celostní medicínu“ a další „průkopníci inovativního, mezioborového lékařského přístupu“. Jeden z předních propagátorů MDM MUDr. Emil Záhumenský, sám také zastánce „celostní medicíny“, do-

konce při relaxačním cvičení šavásána v poloze mrtvolky „odpojuje svou mysl od hmotného těla“. Ověřování metody se podle sdělení MDM Centra ujalo několik nemocnic, vesměs však jde o soukromé kliniky, kde primárně nejde o výzkum, ale především o zisk za dobře placenou terapii. Platí pacient, pojišťovny vyšetření neproplácejí.

Reklamy a chvalozpěvy na „léčebný“ přístroj MDM-2000/1 najdeme na řadě webových stránek i v tisku. MDM Centrum kromě toho pořádá přednášky a tiskové konference s vysokou účastí novinářů a televizních kamer, zatím poslední se konala 6. 9. 2013 pod názvem „Zlepšení zdravotního stavu pacienta při léčbě chronické bolesti a potvrzení účinnosti metody MDM“. Tato tisková konference se konala právě v ordinaci prof. Kvapila. Na této akci se metoda předváděla a aktivně na ní s přednáškou vystoupil i prof. Kvapil. Pozitivní zprávy

Přístroj pro mesodiencefalickou modulaci.
(Zdroj: Propagační materiál MDM Centrum s.r.o.)

o této úžasné metodě pak šíří svedení novináři dál a své články nadepisují přesvědčujícími slovy, např.: „Nový přístroj účinně léčí diabetickou polyneuropatii“ nebo „Přelomová léčba komplikací diabetu“ apod.

Jaký je princip přístroje a co vlastně dokáže? Sám prof. Pavlov hrdě píše: “MDM je jediná metoda pro normalizaci funkce organismu, která je povolena v medicínské praxi v RF a EU“. MDM centrum charakterizuje metodu takto: „Mesodiencefalická modulace je metoda fyzikální léčby, která upravuje a harmonizuje poruchy způsobené funkčními i organickými chorobami či traumaty.“ Příznivé účinky terapie MDM se u pacientů údajně projevují již po několika prvních výkonech a výsledný efekt je dlouhodobý.

Technika terapie je velmi jednoduchá. Na hlavu se v předozadním směru přiloží elektrody zasazené do sluchátek, do kterých je přes namočenou flanelovou podložku a vlasy pouštěn elektrický proud, jehož intenzitu na začátku nastaví lékař. Frekvenci, tvar impulsů i způsob modulace modifikuje v průběhu terapie příslušný software přístroje. Terapie pro diabetiky se skládá z 13 každodenních procedur. Program počítače zahrnuje parametry pro 62 různých preventivních a léčebných procedur. Pokud jde o charakter proudu, autoři pouze udávají, že „účinek je založen na působení rozdílných impulzních proudů na centrální nervovou soustavu o frekvenci nosné vlny 10 000 Hz, které jsou modulované v nízkofrekvenčním pásmu 20 až 100 Hz. Velikost proudu je individuálně volitelná v rozpětí 0 až 6 mA. V konstrukci přístroje je počítáno s možností vygenerovat 6 forem impulsů s konstantní složkou (do 50 %), za současného působení čtyřmi nezávislými kanály s využitím individuálních programů pro různé pacienty.“

Jaký však je kauzální vztah konkrétních programů k jednotlivým léčebným procedurám a jak na ně autoři přišli? Proč je nosný kmitočet pulzů právě 10 kHz, proč právě modulace (a jaká, amplitudová, frekvenční?) 20 – 100 Hz a případně s jakou hloubkou modulace? V jakých přesných sekvencích jsou pulzy do hlavy vysílány? A proč právě takovými? Proč jedna procedura trvá právě 30 min? Proč je jich právě 13? To vše zůstává utajeno, o adekvátních klinických experimentech se výrobci nezmiňují. Použití přístroje/terapie MDM pro jednotlivé diagnózy údajně přezkoumává významná norská certifikační společnost DNV, jenže evropské certifikační společnosti obecně přezkoumávají pouze shodu výrobku s technickou dokumentací výrobce, splnění požadavků technických norem a příslušných legislativních předpisů, na základě čehož pak udělují výrobku značku CE. Značkou shody CE se mj. osvědčuje, že výrobek je při používání pro obsluhu a pacienta bezpečný. Certifikační společnost nemůže potvrzovat účinnost přístroje, ta musí být potvrzena následnými klinickými studiemi, může však výrobci uložit povinnost výsledky takových studií k určitému datu předložit.

Působení přístroje vysvětlují autoři takto: metoda „... je

založena na principu vlivu malých impulzních proudů na mesodiencefalickou oblast CNS. Stejnoseměrné modulované impulsní elektrické proudy v souladu s iontovou a koloidní teorií vnitřního prostředí působí elektrickou polarizací, jež vede k přeskupení iontové struktury a ovlivnění funkce buněčných membrán“. Zní to krásně, ale ve skutečnosti jde o málo smysluplný slovní guláš, který jen potvrzuje bezradnost autorů, jak vysvětlit mechanismus předpokládaného působení. Podle MDM Centra “... je prokázáno, že ... proud nejvyšší intenzitu vykazuje ve spodině mozku a nejnižší v korové oblasti hemisfér”. Kdo a jak to prokázal, už uvedeno není. Proud se tedy má koncentrovat v oblasti mezimozku (diencephalon) a středního mozku (mesencephalon), kde je umístěna řada mozkových center a kudy probíhají do celého těla všechny nervové dráhy. Jejich prostřednictvím má přístroj příznivě ovlivňovat cévní a nervový systém i imunitu, upravovat práh bolesti a harmonizovat regulační mechanismy. Může tedy ovlivnit všechny orgány lidského těla, a proto je MDM doporučována k léčbě širokého spektra chorob. Patří k nim především diabetes mellitus a jeho komplikace, dále podle prof. Pavlova akutní srdeční infarkt, hypertenzní choroba, vředová choroba žaludku a dvanáctníku, osteochondróza, popáleniny, chronické rány i erektilní dysfunkce, stresové stavy, neurózy a dokonce parkinsonismus. Podle oficiálního ruského metodického návodu je paleta možností ještě daleko větší, obsahuje i nádory. Jde tedy o všelék, panaceu. To je ovšem těžko přijatelné, protože příčiny, a tedy i způsoby léčby chorob jsou natolik různorodé, že prastará víra v existenci panacey je dnes nepřijatelná. Neexistuje žádná metoda, která by měla tak široké působení.

Už samotný princip metody vzbuzuje nedůvěru, vždyť je v naprostém rozporu s hlavní zásadou moderní medicíny: choroby se mají léčit kauzálně, má se postihnout skutečná, specifická příčina, která je u každé choroby jiná, nebo alespoň zasáhnout specificky do pathogenezy, tedy do průběhu choroby. Elektrický proud je však faktorem nespecifickým, který může ovlivnit v udávaných parametrech jen nervová zakončení nebo probíhající nervová vlákna. Většina chorob však není způsobena ani zprostředkována nervovými vlivy. Drážděním nervů samozřejmě lze ovlivnit prokrvení orgánů, ale pro předpoklad, že to bude vždy jen působení příznivé, není důvod. Vždyť některé vegetativní nervy cévy rozšiřují, jiné zužují, vždyť u některých chorob je třeba zvýšit prokrvení, u jiných, např. zánětlivých a nádorových, se naopak snažíme překrvení orgánu omezit. Jak je možné předpokládat, že budou zasažená správná centra a správné dráhy v mozku? Ostatně, elektrický proud probíhá celou šířkou lebky. Jak je zajištěno, že působí právě jen v diencephalu a mezencephalu a neovlivní mozkovou kůru? Prostorové rozložení proudové hustoty v hlavě musí podléhat známým fyzikálním zákonům. Vzhledem k elektrickým vlastnostem jednotlivých částí předpokládané proudové dráhy (kůže, tkáň, lebeční kosti, mozko-

míšního moku atd.) se lze důvodně domnívat, že větší část proudu bude oblast diencefalu a mezencefalu naopak obcházet. Jak ale bylo změřeno, kudy lebkou probíhá elektrický proud? Autoři metody to nikde neuvádějí. Přitom v době vzniku úvah o možných účincích této metody (poč. 90. let minulého století) nemohli mít autoři ani vhodné počítačové modelovací nástroje, aby mohli aspoň teoreticky toto působení ověřit. Moderní zobrazovací metody pomocí fMRI by mohly dát odpověď, které mozkové struktury se aktivují. Mají autoři a propagátoři metody takové odpovědi? Asi těžko. Namísto toho považují časové průběhy proudů při MDM za svoje hlavní know-how a nikde je nepublikovali. A pročpak? Vždyť fyziologické účinky elektrického proudu v závislosti na jeho intenzitě, kmitočtu a tvaru pulzů jsou velmi dobře prozkoumané a průběhy proudů jsou u ostatních elektroterapeutických metod běžně publikované. Princip metody, tj. jakési ovlivňování konkrétních struktur mozku je spekulativní a nemůže ho zachránit ani komické situování sluchátek s elektrodami, na jejichž spojnicích se tyto struktury nacházejí.

Ale budiž. Přepokládejme nepravděpodobné, skoro nemožné, totiž že autoři mají pravdu a že proudem aktivují právě jen ta centra, která např. v případě diabetu budou rozšiřovat přírodní arterie. Ovšem předpoklad nestačí, je třeba to dokázat. A zde jsme u druhého fatálního nedostatku MDM. Kde jsou klinické studie, které by účinnost MDM dokazovaly? Lékaři MDM Centra se sice odvolávají na klinické studie, ale existují jen dvě jednoduše zaslepené z motolské a hradecké fakultní nemocnice (Musil et al. 2007, Kvapil a Krýšová 2011), které však byly publikovány jen v Praktickém lékaři a Diagnóze, tedy nikoli ve vědeckých a impaktovaných časopisech a neprošly tak mezinárodní odbornou oponenturou. Spoluautoři těchto studií (Z. Zadák a M. Kvapil) jsou současně hlavními odbornými garanty MDM Centra. Výsledky těchto studií jsou ovšem výborné, přes 80% pacientů udávalo zlepšení stavu. Před rokem MDM Centrum informovalo o dalších třech studiích, probíhajících na různých pracovištích, ale výsledky zatím publikovány nebyly. Jedna exaktní studie se však přece jen uskutečnila, a to na plzeňské lékařské fakultě. Autoři S. Lacigová a kol. provedli dvojitě zaslepenou studii u 30 pacientů s diabetickou neuropatií a sledovali vedle objektivních změn především ovlivnění bolesti a psychického stavu. (Mesodiencephalic modulation in the treatment of diabetic neuropathy. *Neuroendocrinology Letters* 3/2, 35-142, 2013.) Výsledky jsou jednoznačně negativní, účinky metody nebyly potvrzeny. Mezi léčenou a kontrolní skupinou nebyly žádné statisticky významné rozdíly. Výsledek se diametrálně, nevysvětlitelně liší od závěrů obou výše uvedených studií. Pozoruhodné je, že propagátoři MDM se o této práci nikde nezmiňují, programově ji zamlčují, což se ovšem nesrovnává s vědeckou etikou.

Ale i to by se snad autorům dalo odpustit. Naprosto neodpustitelné a amorální však je, že metoda, která

je principiálně sporná a neověřená, je nabízená pacientům se slibem zlepšení jejich stavu nebo uzdravení, navíc za velké peníze. Jedna léčebná série přijde po slevě na "pouhých" 9.900 Kč. Pacient ovšem může „ušetřit“, když si zaplatí hned celý slevový balíček – tři série, z toho třetí zdarma – to vše za pouhých 19.800 Kč až 30.000 Kč. A skutečné náklady? Amortizace jednoduchého přístroje, dohled sestry a trochu elektrického proudu.

O neserióznosti firmy ZAT, výrobce MDM přístroje i hlavních protagonistů svědčí i to, že naše dotazy na vlastnosti jejich přístroje a na předpokládaný mechanismus jeho působení nechávají bez odpovědi s tím, že se jedná o jejich know-how.

Snad nejtrapnější na celé záležitosti je to, že se do propagace metody zapojili i univerzitní profesori, kteří neváhají MDM propagovat a tvrdit, že pozitivní léčebné efekty byly „prokázány“, i když musí dobře vědět, jak je to ve skutečnosti. Léčebné účinky regulérně prokázány nebyly, renomovaní lékaři vědomě nemluví pravdu. A stejně tak trapné je, když do „výzkumu“ této metody, o správnosti jejíhož principu a tedy účinnosti lze a priori s téměř s jistým úspěchem pochybovat, se zapojují lékaři řady zdravotnických pracovišť a svůj čas nevěnují užitečnější práci, třeba racionální terapii osvědčenými prostředky vědecké medicíny.

O tom, že nejde o seriózní a účinnou metodu, jsou přesvědčeni i někteří odborníci. Je to především Česká diabetologická společnost a právě tak i Společnost neurologická a algeziologická, které své stanovisko opakovaně poslaly na Ministerstvo zdravotnictví. ČDS „klasifikuje metodu jako bezpečnou s objektivně nedoloženou účinností“. Podle Neurologické společnosti „Účinky mesodiencephalic modulační nejsou prokázány dostatečně validním výzkumem, proto tuto metodu nelze považovat za lege artis. Příložená dokumentace neuvádí kvalitní literární prameny ani teoretická východiska, na jejichž základě by bylo možno předpokládat účinek léčby. Nelze doporučit zařazení mezi léčebné metody v oboru neurologie.“ MDM je tedy podle přesvědčení těchto odborných společností v rozporu s požadavky i samotným názvem moderní medicíny, tedy „Evidence based“ medicíny. Odpovědi se zatím nedočkaly.

Jsme přesvědčeni, že naše Ministerstvo zdravotnictví i Česká lékařská komora v tomto případě opět selhaly. Terapie přístrojem MDM-2000/1 se u nás provádí již více než tři roky, postoupilo ji již více než 1000 pacientů (řada z nich opakovaně) a byl dostatek času, aby tyto orgány zaujaly ke sporné metodě stanovisko a informovaly lékařskou i laickou veřejnost, že MDM, používaná dnes už v širokém měřítku, není zatím ověřena, že není lege artis a že by se neměla, nebo lépe, že se nesmí používat v praxi. Jako vždy, stejně jako v případě ostatních alternativních metod, zůstáváme tedy my, SISYFOS, snad jedinou organizací, varující pacienty před šarlatánskými, pseudovědeckými a neověřenými léčebnými metodami.

Ušmudlaný důkaz nebe

Ondřej Vrtiška

„Nebe existuje, navštívil jsem ho.“ Sebejisté tvrzení, které by si za jiných okolností vysloužilo shovívavý úsměv, v horším případě internaci na uzavřeném oddělení, zní v prestižních amerických talk shows, citují ho respektované časopisy a internet hučí nadšením. Zprávy z druhého břehu totiž nepřináší nějaký hej-hula, ale lékař. A ne ledajaký. Neurochirurg z Harvard Medical School. Ten přece musí vědět, co říká!

Eben Alexander III prodělal v listopadu 2008 prudký zánět mozkových blan, vyvolaný infekcí bakterie *Escherichia coli*. Upadl na sedm dní do kómatu a jeho mozek si na tu dobu vzal zdravotní dovolenou. Zatímco tělo udržovaly při životě přístroje, duše zavítala do království nebeského.

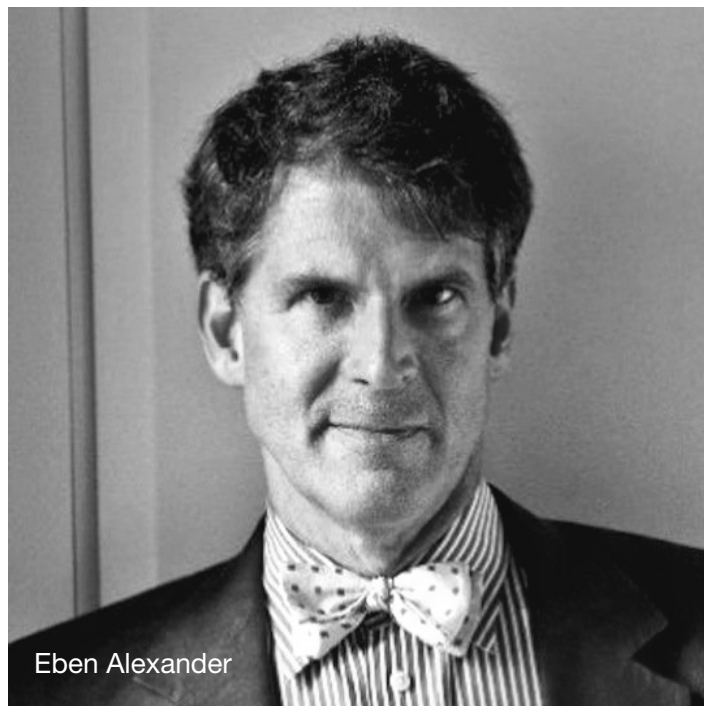
Na motýlím křídle se proletěl nad krásnou venkovskou krajinou. Doprovázela ho nádherná dívka, která ho ujistila, že je milován, je o něj dobře postaráno a nemá se čeho bát. Splynul s pulzujícím světlem uprostřed nekonečné temnoty. Se světlem, z něhož vyzařovala láska a moudrost. Věděl, že se právě setkal s Bohem. V tu chvíli si prý uvědomil, že ví vše. Odpovědi na všechny otázky, které si kdy lidstvo kladlo, se mu zjevily zcela jasně, vše do sebe zapadlo.

Tak hluboký zážitek si Alexander nemohl nechat pro sebe. Onu zjevenou moudrost prý sice už není schopen svým pozemským mozkem obsáhnout, ale od té doby pracuje na tom, aby z ní rekonstruoval co nejvíce. A chce se o své poznání podělit. V roce 2012 vydal knihu *Proof of Heaven* (Důkaz nebe), která letos vyšla i v češtině. *Pod názvem Jaký je život po životě?* ji vydalo nakladatelství Fortuna Libri.

Kniha zaznamenala obrovský úspěch, z první desítky bestsellerů deníku New York Times v kategorii literatury faktu vypadla až v 44. týdnu prodeje a po dalších deseti týdnech se stále drží v první dvacítkě. V pětaticeti zemích světa se jí prodaly už dva miliony výtisků (i když v době prudkého nástupu e-knih bychom asi měli raději mluvit o „kopíích“). Lidé dychtící po poznání života po životě si navíc mohou koupit i digitální verzi Alexanderova workshopu *Objevte svůj vlastní důkaz nebe*. Za pouhých šedesát dolarů získají čtyři videolekce, čtyři meditační cvičení doprovázené uklidňující hudbou a on-line deník. Studio Universal chystá celovečerní film.

Alexanderovým cílem je podle jeho vlastních slov šířit poselství, že cesta k Bohu vede skrze lásku, soucit a odpuštění. Utěšeně rostoucí sumička na kontě je zřejmě jen takovým příjmem bonusem.

Jeho zážitek by nebyl nijak výjimečný, historiky o intenzivních prožitcích z klinické smrti jsou poměrně běžné a neurovědci ani psychologové je nezpochybňují, jen pro ně nabízejí racionální vysvětlení. Alexanderův příběh se však od ostatních v jednom důležitém aspektu liší. Coby neurochirurg, který o sobě tvrdí, že do oné patálie s meningitidou v existenci života po životě nevěřil, by měl být schopen rozpoznat, zda se mohl stát obětí halucinací, nebo zda se mu skutečně přihodilo něco, pro co nemá současná věda vysvětlení. A tento znalostmi přírodních věd vybavený skeptik nám nyní říká, že se

v žádném případě nemohlo jednat o halucinace a že jakékoli „pozemské“ vysvětlení jeho prožitku je vyloučeno. „Během kómatu můj mozek nepracoval chybně. Nepracoval vůbec,“ píše ve své knize. Jeho mozková kůra prý byla zcela vyřazena z činnosti. Z hlediska medicíny byl opravdu mrtvý.

Stíny minulosti

Mimořádná tvrzení vyžadují mimořádně silné důkazy. A v tomto bodě začíná zázračný příběh skřípat. Skeptici upozorňovali na četné nesrovnalosti a nejasnosti v Alexanderově interpretaci ještě předtím, než jeho kniha vyšla. O svém dostaveníčku s Bohem totiž podrobně vyprávěl například v talk show Oprah Winfreyové nebo v časopise Newsweek. Kritikové upozorňovali především na absenci důkazů, že Alexanderova mozková kůra byla skutečně zcela neaktivní. Navíc, i kdyby tomu tak opravdu bylo, nabízí se vysvětlení, že zážitek nepochází z doby, kdy byl Alexander v kómatu, ale z doby, kdy se z něj probouzel.

Spisovatel a skeptik Sam Harris, který sám vystudoval neurovědy, se například ptá: „I kdyby jeho celá mozková kůra byla opravdu neaktivní (což je samo o sobě neuvěřitelné tvrzení), jak může vědět, že jeho vidění nepochází z minut a hodin, během nichž se kůra opět probouzela k životu? (...) Důkazy, které pro své tvrzení nabízí, jsou nejen nedostačující, ale dokonce se zdá, že neví vůbec nic o relevantním vědeckém výzkumu mozku.“

Neurolog Oliver Sacks Harrisovi přizvukuje. Připomíná, že plně rozvinuté zážitky z blízkosti smrti se prokazatelně mohou odehrát během pouhých dvaceti nebo třiceti sekund, přestože jsou subjektivně vnímány jako mnohem delší. „Tím, že popírá možnost přirozeného vysvětlení svých zážitků, Alexander postupuje nejen nevědecky, ale přímo antivědecky,“ říká Sacks.

Rozptýlila kniha tyto pochybnosti? Spíše naopak. V následujících odstavcích představíme výsledky pátrání redaktora časopisu Esquire Luka Dittricha, který s Alexanderem strávil bezpočet hodin, vyptával se jeho kolegů, lékařů, probíral se dostupnými dokumenty. Svým rozsáhlým článkem přidal do sbírky pochybností pěknou řádku dalších otázek.

Protože Alexander nesouhlasil se zveřejněním lékařské dokumentace z doby, kdy v nemocnici bojovali o jeho život, jsme odkázáni především na to, co nám o svém zážitku říká on sám. Jeho důvěryhodnost je tedy pro příběh klíčová. Nedopustíme se proto snad argumentačního faultu ad hominem, zmíníme-li některé pozoruhodné skutečnosti z Alexanderovy profesní kariéry.

V roce 1988 nastoupil jako neurochirurg na prestižní Brigham and Women's Hospital v Bostonu a začal přednášet na Harvard Medical School. Slibný začátek kariéry pro adoptivního syna slavného neurochirurga, jehož stín se rozhodl za každou cenu překročit. V roce 2001 však byl jeho úvazek v nemocnici náhle ukončen, o důvodech obě strany mlčí. Už předtím jej ale zažalovala jedna pacientka, které po jeho zákroku zůstaly trvalé následky. Prý ji neupozornil, že zákrok, k němuž svolila, může způsobit ochrnutí levé poloviny obličeje. V podobných případech se přitom něco podobného občas stává a pacienti mají být o riziku informováni. Zajímavé je, že formulář informovaného souhlasu, který žena podle Alexandra podepsala, se z dokumentace záhadně ztratil. Lékař nakonec přistoupil na mimosoudní vyrovnání.

Alexander přešel do lékařského centra Massachusettské univerzity, i tam ho však pronásledovaly problémy. A žaloby. Jendou například zapomněl v operační ráně kousek plastu. V roce 2003 mu jeho šéf zakázal operovat pro podezření z chybného postupu během operace. Podrobnosti jsou tajné. Alexander brzy poté na svůj post rezignoval a zamířil do rodné Virginie. Zaměstnala ho všeobecná nemocnice v Lynchburgu. Ústup ze slávy byl zřejmý.

Ale i tam se postaral o skandál. V červnu 2007 provedl operaci, jejíž součástí mělo být pevné spojení 5. a 6. obratle. Omylem spojil čtvrtý s pátým, aniž si svou chybu uvědomil. Všiml si toho až na rentgenu při pozdější kontrole. Pacientovi nic neřekl, místo toho upravil digitální záznamy o operaci, aby to vypadalo, že zákrok od začátku plánoval tak, jak ho nakonec provedl. Když pravda vyšla najevo, nemocnice mu zakázala operovat a pacient ho zažaloval o tři miliony dolarů.

Alexander opět změnil místo, zaměstnala ho jakási zdravotnická neziskovka. Na operační nástroje už nikdy nesáhl. A do této neutěšené situace přišel zánět mozkových blan, který ho málem zabil, ale nakonec nastartoval jeho druhou kariéru. Když se vyléčil, u soudu přiznal svou chybu z Lynchburgu, i když se vylouval, že pacientovi nakonec chtěl říci pravdu. Ale překvapilo ho prý, že se muž zotavuje navzdory zpackané operaci a chtěl zjistit, zda by v tom mohl hrát roli placebo efekt. Proto nemohl pacienta informovat okamžitě – zkazil by tím svůj „pokus“. Spor opět skončil mimosoudním vyrovnáním.

Etika stranou

Během deseti let Alexander nasbíral pět zásadních prohřešků. Takže tu máme lékaře, který nejen že udělal několik odborných chyb, ale především se několikrát provinil vůči

lékařské etice. Jeho profesní kariéra se řítla dolů jako po tobogánu. A na krku hrozba třímilionové žaloby. Tento člověk nám vypráví o setkání s Bohem, pro které nemá důkazy. O lásce a soucitu. A slušně na tom vydělává. Pro toho, kdo by rád jeho tvrzením uvěřil, to není nejlepší výchozí pozice.

Ale co samotná kniha? Jsou i v ní nějaké nesrovnalosti? Dittrich jich v Esquire nabízí hned několik. Alexander si podle všeho například vymyslel historku o seskoku padákem, při kterém by přišel o život, kdyby nezareagovala ta část jeho nevědomí, která podle něj reaguje okamžitě, protože funguje mimo čas. Když člověk, jenž v historce figuruje, popřel, že by se kdy udála, Alexander začal mlžít. Prý šlo o někoho jiného, jména zaměnil, aby ochránil před postihem firmu, která tehdy, v roce 1975, seskok organizovala.

Alexander dále líčí, že od chvíle, kdy upadl do kómatu, sedm dní propršelo. Přestalo krátce před jeho probuzením. Sama nebesa ho vítala zpět mezi živými nádhernou duhou, kterou údajně viděly jeho sestra a matka, když přijížděly do nemocnice. Dittrich toto tvrzení konfrontoval se záznamy meteorologa Dave Werta z pobočky NOAA, sledující počasí nad Lynchburgem. První dva dny nespadla ani kapka, třetí den napršelo půl milimetru, další tři dny pršelo vydatně, ale v den, kdy se Alexander probral, už byla obloha opět bez mráčku. Duha nepřipadá v úvahu. Pomineme-li tedy možnost, že před nemocnicí kropili trávník.

Koma nebo časté vědomí?

No dobrá, to jsou drobnosti, které mohou jít na vrub umělecké licenci. Je přece potřeba, aby v knize byla trocha napětí a pořádná dávka emocí. Jenomže nesrovnalosti se týkají i líčení samotného kómatu. Alexander sice nezveřejnil lékařskou dokumentaci ke svému případu, ale třem ošetřujícím lékařům dovolil hovořit s médii. Dva z nich Dittricha odmítli, ale třetí, Laura Potterová, se s ním sešla.

Zatímco Alexander tvrdí, že upadl do kómatu samovolně v důsledku infekce a po celou dobu se z něj neprobral, podle Potterové ho lékaři do kómatu uvedli uměle a několikrát se ho z něj pokusili probudit. Ale byl prý pokaždé tak neklidný, že ho opět „uspálí“. Byl v okamžicích, kdy ho z kómatu probouzeli, při vědomí? „Ano, při vědomí, ale blouznil,“ říká Potterová. Jak je to tedy s tou „úplně nefunkční“ mozkovou kůrou?

Alexander líčí, jak ještě na pohotovosti, ale už v kómatu, z ničeho nic zvolal: „Bože, pomoz mi!“ Když se k němu lékaři seběhli, nijak nereagoval. Potterová si na žádný výkřik nepamatuje a výslovně ho vylučuje. V té době už byl pacient dávno intubován a promluvit, natož vykřiknout v žádném případě nemohl.

Všechny zmíněné námitky Alexander odmítá jako nepodstatné. Ve srovnání s tím, co zažil, jde prý o hlouposti, kterými není třeba ztrácet čas. Když pochopil, že Dittrich nehodlá napsat oslavný článek, obrátil se na něj: „Myslím, že svým čtenářům poskytnete medvědí službu, pokud se je pokusíte přesvědčit, že cokoli z toho je důležité. Opravdu vás žádám, jako přítele, nedělejte to.“

Přece si takovými maličkostmi nenecháme zkazit tak pěkný a tak krásně obchodovatelný příběh, chtělo by se dodat.

Sisyfos od září 2012 do srpna 2013 – výroční zpráva

Čeněk Zlatník

Český klub skeptiků Sisyfos, z.s. pokračoval v iniciativách spojených s obhajobou kritického myšlení a vědy.

V uplynulém období nás zastihly smutné zprávy o odchodu významných skeptiků.

V říjnu 2012 zemřel ve věku 86 let americký filosof, prof. Paul Kurtz, zakladatel světového skeptického hnutí (1976), k němuž se hlásí také náš klub. V březnu 2013 zemřel ve věku 88 let odvážný bojovník za lidská práva, bývalý člen našeho výboru, sociolog, Ing. Rudolf Battěk. Ten ustavil v roce 2000 dnešní podobu společenskovední sekce Sisyfa a později předal tuto sekci do péče filosofa PhDr. Zdeňka Pokorného, skromného, všestranně vzdělaného člověka.

PhDr. Zdeněk Pokorný 26. 2. 1929 – 24. 8. 2013

Doktor Pokorný zemřel na následek těžkého úrazu letos v srpnu ve věku 84 let. Přínos těchto moudrých a pracovitých lidí lze sotva docenit. Nezapomínejme na ně.

Smutných chviliek nás potkalo více, ale snad převažovaly ty radostné. Především vzpomínáme na letošní dubnové 85. narozeniny bývalého našeho předsedy a jednoho z našich nejaktivnějších členů prof. MUDr. Jiřího Heřta. Česká lékařská komora mu při té příležitosti udělila prestižní titul Rytíře českého lékařského stavu, čímž zároveň vysoce ocenila jeho kritické úsilí v oblastech alternativní medicíny a léčitelství.

Na čem jsme pracovali? Převažovala obvyklá osvětová činnost, tedy přednášky, publikace a vystoupení v médiích, částečně též práce odborně-badatelská. Popatnácté jsme

udíleli anticeny „Bludný balvan“, podesáté se sešli na Skeptikonu a poprvé jsme organizovali soutěž jasnovidců „o milion euro“.

Členská základna, finanční zdroje, organizace

Aktuální stav je 365 členů, z toho je 10 zahraničních. Počet členů je dlouhodobě stabilní. Roční členský příspěvek činí Kč 300,- přičemž mnozí si příspěvek dobrovolně zvyšují, za což jim náleží uznání. S těmi, kteří trvale neplatí, členství ukončíme (úkol pro příště).

Jsmo vděčni Akademii věd, která nám poskytuje přednáškový sál a každoročně přispívá ve formě grantu na vydávání Zpravodaje. Oporou je nám členství klubu Sisyfos v Radě vědeckých společností ČR.

Minulá plenární schůze se uskutečnila 16. září 2012, kdy jsme zvolili výbor (předsednictvo) o 16 členech. Po odstoupení Lenky Příbylové z funkce předsedkyně nebyl zvolen nástupce. Funkcí předsedy byl pověřen první místopředseda Lukáš Jelínek. Uskutečnilo se 10 schůzí výboru, které řídili L. Jelínek nebo Č. Zlatník. S výborem úzce spolupracovali někteří další členové (K.Pavlů, M.Bloch, V.Nosková,...)

Trvale pracují tři sekce: fyzikální (doc. Luděk Pekárek), medicínsko-biologická (prof. Jiří Heřt) a společenskovední (zesnulý dr. Zdeněk Pokorný; besedy a přednášky zde probíhali téměř každý pátek v prostorách PEN-klubu).

Dále uvádíme přehled aktivit především z okruhu předsednictva. Na obranu vědy a kritického myšlení ovšem vystupují i jiní členové klubu (je jich relativně málo) a rovněž osobnosti mimo klub.

Přednášky

Pravidelné přednášky cyklu „Věda kontra iracionalita“ se trvale pořádají v sále 206 budovy AV, zpravidla o třetích středách od 17.00 hodin, kromě letních měsíců. Kupříkladu dnes (18. 9. 2013) probíhá 159. podvečer od vzniku klubu v březnu roku 1995. V minulém ročním období se uskutečnilo 9 podvečerů. Na rozdíl od dřívějších uskutečňujeme zpravidla jen jednu přednášku, čímž ponecháváme více času pro diskuse; ty bývají zajímavé a leckdy vystoupí i naši odpůrci. Letos převažovala netradiční témata (autismus, energetika, homosexualita, kmenové buňky, ochrana přírody). Z osmi přednášejících byli tři členové Sisyfa. Přednášky jsou veřejné a bývá o ně značný zájem. Propagujeme je na klubovním webu a za pomoci Odboru mediální komunikace AV.

Ostatní přednášky

Ve školním roce 2012/13 participoval Sisyfos na přednáškách Slezské univerzity v Opavě (L. Kyša). V zimním semestru

se pod názvem „Kritické myšlení a racionální skepticismus“ uskutečnilo šest přednášek (J. Grygar, J. Novotný, V. Mornstein, J. Heřt, I. Blecha, Z. Vybíral). V letním semestru se pod názvem „Věda a víra“ plánovalo 5 přednášek, ale po první přednášce (J. Grygar) byl cyklus z finančních důvodů ukončen.

Moravská zemská knihovna v Brně – pod naší záštitou proběhlo 9 přednášek (organizuje K. Pavlů a I. Vykoupilová)

Na Gymnaziu v Kladně proběhlo 5 skeptických přednášek, díky záslužné iniciativě Milana Urbana. Škoda že chybí organizátoři v jiných městech.

Dále proběhlo asi 10 přednášek na objednávku v různých místech – v knihovnách, školách, muzeích. Nejčastěji přednášel J. Heřt, J. Grygar, L. Kyša. V. Nosková vícekrát propagovala Sisyfos při literárních setkáních. (Přednášky nabízíme na našem webu, ale zájem není velký.)

Tištěné publikace, účast v médiích

S grantovou podporou AV ČR vyšla plánovaná 4 čísla Zpravodaje SISYFOS. Editorem a odpovědným řešitelem je L. Kyša. Redakční rada: Č. Zlatník, J. Heřt, Z. Jonák.

Bylo publikováno několik desítek článků, rozhovorů i kratších vstupů v tisku a vystoupení v rozhlase a TV. Využíváme všech nabídek a možností, které se vyskytnou (přibývá jich).

Díky vydatné sponzorské podpoře Hany Vančurové a Jaroslava Vančury vydalo nakl. KLIKA (dříve V. Nosková) v září 2012 knížku Vojtěcha Mornsteina „A přece se netočí – podvody, léčitelé, šarlatáni a šejdířský byznys v kostce“. Jde o pozměněnou a rozšířenou, oblíbenou knihu Utopený Archimédés, která vyšla v roce 1999 v nakl. NAUMA Brno a v roce 2003 v nakl. Věra Nosková.

Webové stránky, internet

O aktivitách klubu je veřejnost informována na stránkách <http://www.sisyfos.cz>. Webmasterem je M. Najman, pomáhá mu L. Kyša. Rada webu: J. Heřt (předseda), L. Kyša, Z. Jonák, P. Brodský, L. Pekárek. Na webu zveřejňujeme veškeré informace o klubu a jeho aktivitách. Často vyhledávaný je Heřtův Výkladový skeptický slovník (od roku 2007). Nalezneme tu rovněž starší sborníky Věda kontra iracionalita a Heřtovu knihu Alternativní medicína a léčitelství – kritický pohled. Položku „Dotazy čtenářů“ vyřizují členové výboru. Návštěvnost stránek je nepravidelná, ale poměrně vysoká: 3 – 4 tisíce návštěv týdně.

Bludné balvany za rok 2012

Prestižní cenu udílíme každoročně šesti subjektům za „klamání české veřejnosti“. Na patnáctém vyhlášení, za rok 2012 (22. března 2013 ve Strouhalově posluchárně MFF UK v Praze 2, Ke Karlovu 5), se podílelo více našich členů a příznivců. Za účasti médií byl kostýmovaný rituál zahájen fanfárami a následným projevem J. Grygara. Ocenění byli tři jednotlivci (RNDr. Jan Frank, Dr. George Egely, Pavel Mácha) a tři „družstva“ (Česká televize, firma Z-technology spolu se Zapper-Centrem, firma Bc. Milan

Popelka). V doprovodném programu „Umíme to lépe“ účinkovali eskamotér J. Kunc s pomocníkem, a M. Bloch s P. Havajíkem. Audiovizuální záznam z udílení - viz <http://www.youtube.com/sisyfoscz>.

Také letošní Balvany zaujaly media i veřejnost. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání požádala Sisyfos o spolupráci; později se obrátila na televizní a rozhlasové stanice s výzvou k uvážlivosti při vysílání věšteckých pořadů.

X. Skeptikon

Tradiční „výjezdní“ setkání členů a příznivců klubu se uskutečnilo v Hustopečích u Brna, ve dnech 14. – 16. 6. 2013. Organizoval je Ing. Karel Pavlů, který zvl. zajistil podporu ze strany Městského úřadu i místních firem.

Hlavním programovým bodem byla trojice přednášek, přednesených v sobotu odpoledne v místním Kulturním domě:

Prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc.: Role psychiky při onkologické léčbě.

Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.: Magnetický smysl živočichů. Realita nebo mýtus?

RNDr. Jiří Grygar, CSc.: Od Tunguzského meteoritu k Čeljabinsku aneb Země pod údery meteoritické artilerie.

Účastnilo se nás 20 a přibližně stejný počet místních občanů dorazil na přednášky. Poměrně slabá účast bývá obvyklou slabinou těchto akcí.

Mezinárodní kontakty

SISYFOS spolupracuje se zahraničními „skeptickými“ společnostmi. Je členem organizace evropských skeptiků ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a jejím prostřednictvím s celosvětovou organizací CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Letos jsme se nezúčastnili konference ECSO ve Stockholmu, kvůli onemocnění našeho zástupce.

Soutěž o milion euro

Belgicko – vlámský skeptický klub SKEPP ve spolupráci s evropskou společností ECSO vyhlásil v říjnu 2012 soutěž „The Sisyphus Prize“. Cenu jednoho milionu euro měl dostat ten, kdo za kontrolovaných podmínek prokáže paranormální schopnost. Zájemce se měl přihlásit u národní skeptické organizace k předběžnému testování a v případě úspěchu postoupit k finálnímu testu do Bruselu. (Soutěž skončila v září 2013, nikdo milion nezískal, ale mělo by se v modifikované podobě nadále pokračovat.)

Koordinace v ČR se ujal L. Kyša. Klub Sisyfos veřejně vyzval zájemce z ČR, aby se přihlásili v době leden – červen 2013. Vážní uchazeči byli dva: Stanley Bradley (laureát stříbrného Bludného balvanu za rok 2001) a ing. Milan Hein. Mediálně zajímavé testování zajistili L. Kyša, L. Pekárek a L. Jelínek. Záznamy průběhu testování vysílala TV Barrandov v pořadu Bez cenzury 18. 6. a 2. 10.

Na závěr: poděkování náleží odstupujícímu výboru a všem našim sponzorům, členům a příznivcům.

Plenární členská schůze Českého klubu skeptiků Sisyfos, z.s.

Plenární schůze (konference) proběhla 18. září 2013 v sále 206 Akademie věd ČR v Praze 2, Národní 3. Z pověření výboru (předsednictva) ji vedl Čeněk Zlatník.

Setkání bylo zahájeno v 17 hodin veřejnou přednáškou Bc. Leoše Kyši: Evropská milionová soutěž stále nemá vítěze.

V 18 hodin započalo vlastní jednání.

Č. Zlatník přednesl zprávu za uplynulé roční období – uvádíme ji výše. A. Pavlíček sdělil stručnou zprávu o hospodaření. Zprávy byly jednomyslně schváleny.

V diskusi byla oceněna iniciativa L. Kyši, L. Pekárka a L. Jelínka spojená s testováním paranormálních schopností. L. Kyša navrhnul, aby Sisyfos podobné testování dále nabízel a realizoval; plénum návrh schválilo. J. Grygar doporučil soustavně pracovat s mladšími skeptiky a doplňovat jimi stávající výbor. Č. Zlatník vyzval k obecnému zvýšení aktivity členů (dopisy insti-

tucím, články do Zpravodaje nebo na web, pomoc při organizaci apod.)

Byly navrženy dvě změny ve stanovách klubu (první změnu vyžaduje nový občanský zákoník platný od roku 2014, přičemž zkratka z. s. znamená „zapsaný spolek“): Změna názvu společnosti - dosavadní název Český klub skeptiků Sisyfos nahradit názvem Český klub skeptiků Sisyfos, z. s. Změna kontaktní adresy – dosavadní kontaktní adresu nahradit adresou PhDr. Zdeněk Jonák, U dejvického rybníčku 25, 160 00 Praha 6. Obě změny byly jednomyslně schváleny (a později potvrzeny Ministerstvem vnitra).

Č. Zlatník přednesl návrh na složení výboru (předsednictva) klubu Sisyfos pro následující období. Vyzval přítomné o event. další návrhy, ale žádný jiný návrh podán nebyl.

Byl jednomyslně zvolen nový výbor

1. Prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc.
2. Ing. Martin Bloch, CSc.
3. RNDr. Petr Brodský
4. Ing. Jaroslav Dolák
5. RNDr. Jiří Grygar, CSc.
6. Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.
7. Ing. Lukáš Jelínek, PhD.
8. PhDr. Zdeněk Jonák
9. Ing. Olga Kracíková, PhD.
10. Bc. Leoš Kyša
11. Miroslav Najman
12. PhDr. Ing. Antonín Pavlíček, PhD.
13. Ing. Lenka Příbylová
14. Doc. RNDr. Čeněk Zlatník, CSc.

Č. Zlatník na závěr poděkoval odstupujícímu výboru i předsedům sekcí za celoroční úsilí. Připomenul zásluhy našich sponzorů, jak těch hlavních (Akademie věd ČR, manželé Vančurovi), tak těch drobnějších, včetně pravidelných plátců členských příspěvků. Poděkování náleží všem členům a příznivcům Sisyfa; bez jejich podpory není činnost klubu myslitelná.

Rozdělení funkcí ve výboru

Po plenární schůzi se sešel nově zvolený výbor (předsednictvo), kde došlo k následujícímu rozdělení funkcí pro nastávající období:

Předseda: Čeněk Zlatník

První místopředseda: Lukáš Jelínek

Druhý místopředseda: Leoš Kyša

Tajemník: Zdeněk Jonák

Hospodář: Antonín Pavlíček

Správce členské databáze: Vladimír Příbyl

Správce webu: Miroslav Najman

Vydávání Zpravodaje SISYFOS: Leoš Kyša

Spolupráce s mladými skeptiky: Olga Kracíková

Kontakty se zahraničím: Jiří Grygar, Antonín Pavlíček

Předseda medicínsko-biologické sekce: Jiří Heřt

Předseda fyzikální sekce: Luděk Pekárek

Společenskovední sekce: Po úmrtí dr. Pokorného si členové sekce zvolili za předsedkyni sl. Příplatovou. Později, na říjnové schůzi výboru, jsme tuto volbu uznali, čímž se Mgr. Lenka Příplatová stala (podle stanov) rovněž členkou výboru.

Ohlédnutí za jubilejním X. Skeptikonem Hustopeče u Brna, 14. – 16. června 2013

Karel Pavlů

Oblíbené setkání členů a příznivců našeho klubu se již počtvrté uskutečnilo na Jižní Moravě, v kraji staleté vinařské historie. Proč je tomu tak a proč to byly letos zrovna Hustopeče? Za to vděčíme nejen dobrému vínu.

Výběr vhodného města začíná zpravidla již v září předchozího roku. Vytipuje se jich více a pak se jedná

na městských úřadech. Tam záleží na zájmu o veřejné přednášky se skeptickou tematikou a na ochotě podpořit nás sponzoringem, zvl. poskytnutím přednáškového sálu, úhradou propagace apod. Pokud město projeví zájem, je třeba se poohlédnout po ubytování, nejlépe v internátě nebo v penzionu, který se případně připojí ke sponzorům. Hledají

se příhodné místní pamětihodnosti s kvalitním průvodcem. Rovněž večerní posezení účastníků je třeba volit pečlivě a pokud možno s příspěvkem, vždyť nejsme hosté ledacáci! Snáze se to popisuje, než provádí. V době hospodářská krize mají podniky i instituce „hluboko do trezoru“.

V Hustopečích se to zdařilo díky pochopení paní Martyiny Ondrové, pracovníci Městského úřadu. Zajistila nám sál s ozvučením v Kulturním domě a rovněž propagaci v tisku, na letácích a na webových stránkách města.

Ubytování jsme byli v místním Středním odborném učilišti, kde se o nás postarala paní Lenka Chrastinová. Někteří z nás přijeli již v pátek, jiní se připojili v sobotu ráno.

Mile nás překvapily keramické pamětní medaile X. Skeptikonu, jejichž výrobu zajistil pan ředitel Centra volného času Bořivoj Švásta v „Pavučině“. Kulturně hodnotná byla sobotní společná návštěva městského muzea, kterým nás provázel pan Michal Vejpustek, živoucí kronika Hustopečí. Poutavě vyprávěl o historii města, zvláště o vinohradnictví v dobách, kdy se krádež ve vinohradech trestala smrtí po předchozím lámání v kole. Leckdo z nás si posteskl, že tento způsob udržení pořádku zanikl. Pan Vejpustek nás poté dovedl na místní hřbitov, do míst, kde jsou pochováni rodiče TGM.

Po společném obědě v klimatizované restauraci Pálava se přiblížil hlavní bod programu, přednášky pro veřejnost (Kulturní dům Hustopeče od 14 do 18 hodin). Před zahájením natáčela městská televize rozhovor s přednášejícími (záznam naleznete na <http://youtu.be/OsirfD96z0w>).

Ing. Karel Pavlů zahájil a moderoval následující přednášky, doprovázené živou diskusí:

Prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc.: Role psychiky při onkologické léčbě.

Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.: Magnetický smysl živočichů. Realita nebo mýtus?

RNDr. Jiří Grygar, CSc.: Od Tunguzského meteoritu k Čeljabinsku aneb Země pod úder meteoritické artilerie.

Vystoupení oblíbené trojice přednášejících bylo přijato s živým zájmem. V sále bylo přítomno téměř 40 posluchačů,

nicméně z poloviny šlo o skeptické účastníky. Navzdory propagaci nebyla účast místních občanů valná. Snad to způsobilo krásné počasí, které mohlo odlákat od návštěvy přednášek.

Po dobu přednášek byla u Kulturního domu přistavena jako reklama nová škodovka. Tu nám spolu s finančním příspěvkem poskytla firma AGROTEC a.s.

Večer se o nás postaral pan Roman František ve svém vinném sklepě. Na jeho odborný výklad s ochutnáváním vzorků nelze zapomenout.

V neděli ráno nikoho nebolela hlava, což dokumentuje kvalitní víno! Následoval individuální program a cesty domů.

Věříme, že jubilejní setkání přispělo k utužení kontaktů mezi skeptiky i k veřejné osvětě.

Na závěr naší stručné zprávy poděkujeme sponzorům, jimiž byli:

**Organizační složka Marketing a kultura města Hustopeče
Městské muzeum a galerie
Hustopečský Dům dětí a mládeže Pavučina
Střední odborná škola a Střední odborné učiliště
v Hustopečích
AGROTEC a.s.**

Andělé, léčitelé, šamani: esoterické pseudoterapie psychických potíží v Německu jenom kvetou

Z článku Heike Dierbach, otištěného v německém časopise *Skeptiker* 2/2013, vybral a volně přeložil Milan Urban.

Počet spirituálních léčitelů, reinkarnačních terapeutů, věstců spolupracujících při léčení s anděly, šamanů nebo terapeutů, používajících metodu „rodinné konstelace“ už po léta roste. O přízeň zákazníků jich dnes soupeří přibližně 20 až 30 tisíc. Současně s tím nabízí spirituální rádcí záplavu knih se svými radami a mnoho titulů lidé skutečně kupují.

Je skutečností, že psychických potíží mezi obyvatelstvem přibývá. Počet absencí v zaměstnání, zdůvodněných takovými potížemi, se od roku 1994 téměř zdvojnásobil. Mnoho lidí s problémy s psychikou se ale zdráhá podstoupit skutečnou psychoterapii a zkusí nejdříve využít knižních rádců, zúčastnit se nějakého toho semináře nebo se obrátí na léčitele, zvláště když slibuje rychlé zlepšení. Uškodit to přece nemůže, říkají si.

To je bohužel omyl, metody léčitelů mnohdy spočívají na středověkých představách, například: vina a její odpykání, nebo vyšší mocnosti, které člověka soudí či pomohou ke spasení. Dále uvádíme příklady nejoblíbenějších „psychoterapií“ německých léčitelů.

1. Zákon přitažlivosti

„Milý vesmíre! Tímto objednávám byt v centru Mnichova. Tři pokoje, 70 m², balkon, parkety, samozřejmě bez makléřské provize. Vedle ať bydlí nějaký prima člověk. A byla bych ráda, kdyby letos byly bílé Vánoce.“ Zní to utopicky? Splnění přání vesmírem je posledním výkřikem na esoterické scéně. Stále více jejích zástupců zcela vážně tvrdí, že tak lze dostat vše, co by člověk rád měl, protože platí zákon přitažlivosti: myšlenky mají údajně určitou frekvenci a věci a události se stejnou frekvencí se přitahují. Patentovat tento na trhu úspěšný vynález by si mohla nechat nejspíš australská televizní producentka Rhonda Byrne. V roce 2004 se nacházela v krizi (ty jsou pro osvícené typické): „Přepracovala jsem se do úplného vyčerpání, můj otec náhle zemřel a mé vztahy s kolegy a milovanými lidmi byly narušené.“ Záchranu pak Rhonda Byrne našla v knize *The Science of Getting Rich* (Věda, jak se stát bohatým), staré sto let. Jejím obsahem má být tajemství, které se prý traduje ve všech velkých náboženstvích a které prý znali i Shakespeare, Beethoven či Einstein. Všechno, co se nám přihodí, si prý nevědomky způsobujeme svými myšlenkami my sami. Splnění přání lze v souladu se zákonem přitažlivosti dosáhnout jednoduše tím, že je u vesmíru v myšlenkách objednáme. Na toto téma vedla Byrne v USA rozhovory s 55 spirituálními „učiteli“ a získaný materiál zpracovala nejprve ve filmu *The Secret* (Tajemství), později v několika knihách. Nejnovější z nich se v roce 2012 zařadila mezi bestsellery. Přitahováno jejím úspěchem u zákazníků, naskočilo na

rozjetý vlak mnoho dalších autorů. Dnes se o přízeň čtenářů uchází kolem 20 podobných titulů. Vedle knih (Bohatý přes zákon o přitažlivosti, Tvoje cesta k perfektnímu životu, Jak najít správného partnera pomocí zákona o přitažlivosti) jsou nabízeny také CD, DVD, tarotové karty (19,99 €) a online kurs (59,90 €).

Štěstí a úspěch se objednávají takto: nejdříve si má člověk ujasnit, co by skutečně rád měl – ideálního životního partnera, světovou revoluci nebo místo na zaparkování v centru města. Skromnost přitom není na místě. Vybíráme citáty z knihy *The Secret*: „Vesmír vám může dát, cokoli chcete... Svoji prosbu pak pošlete jako objednávku vesmíru – stačí v myšlenkách... Nyní je třeba jen pevně věřit, že objednané dostanete... To vlastně nestačí. Musíte věřit, že to již máte.“ Nejlepší je údajně podniknout již praktická opatření, například koupit nábytek do objednaného domu. Podle zákona přitažlivosti se tím vesmír rozkmitá a objednané dodá.

Na důkaz svých tvrzení uvádí Byrne mnoho úspěšných případů, cituje slavné osoby i citáty z Bible jako „Všechno, zač se modlíte a o co prosíte - věřte, že jste to již dostali, pak to také dostanete.“ Bohatství Babyloňanů bylo prý umožněno pouze platností zákona o přitažlivosti.

Jste chudí nebo nemocní? Je to vaše vina! Výše zmíněná zázračná metoda má přirozeně jeden háček: Zákon funguje nepřetržitě a také automaticky i bez formálního objednávání. Ignoruje ale - zřejmě je nedoslýchavý a často špatně rozumí – zápor „ne“: když tedy někdo něco nechce, rozumí vesmír, že to dotyčný naopak chce. Obává-li se člověk něčeho, pak to obávané na sebe přitahuje. Z „nechci mít rýmu“ se stane „chci mít rýmu“. Takže svoji nemoc si způsobujeme sami. Jeden z propagátorů metody Bob Proctor tvrdí: „V emočně zdravém těle nemá nemoc místo.“ Tato logika platí podle apoštolů vesmíru nejen na rýmu, ale doslova na všechno – tedy i na těžké nemoci, chudobu či neštěstí. Svůj osud si člověk svými myšlenkami, očekáváními a obavami přivolává sám. „Váš život, takový jaký nyní je, zrcadlí vaše minulé myšlenky,“ tvrdí Rhonda Byrne.

Metafyzik a „marketingový specialista“ Joe Vitale připouští, že taková teorie vyvolává nevoli u lidí, kteří utrpěli nějaké rány osudu. Říká: „Vím, že v prvním okamžiku to neslyšíte rádi. Ale tady stojím a říkám vám z očí do očí: Přece tomu tak je. Přivolali jste to. Je to velmi těžké, ale když tu skutečnost přijmete, změní se váš život.“

Zákon o (negativní) přitažlivosti funguje údajně i v politice: „Hnutí proti válce ve skutečnosti přivolává. Kampaň proti drogám vede k jejich většímu rozšíření“, cituje Byrne dalšího z „expertů“ a doporučuje: „Soustředte se raději na

to, že všichni jsou šťastní“. Že katastrofy a války stále existují jaksi do tohoto obrazu světa nezapadá. Proto jsou ti osudem těžce postižení svým osudem sami vinni. „Expert“ Proctor byl v americkém televizním vysílání Nightline moderátorkou dotázan: „Vaše kniha říká, že jednotlivci mohou správným myšlením svoji reálnou situaci změnit. Jak má dítě v Darfuru správně myslet, aby mělo na stole něco k jídlu?“ Proctor: „Dítě v Darfuru asi o myšlení nic neví.“

Že objednávky často nefungují došlo mezitím i autorům knih. Ale i tady je, samozřejmě, příčina u objednavajících samotných. Objednavatel asi nevědomky o splnění objednávky pochyboval. Byrne: „Každý je sám odpovědný za to, aby splnění svých přání přitáhl.“ Učitel meditací Michael Bernard Beckwith k tomu říká: „Trpíte-li nějakým nedostatkem nebo dokonce bídou či máte nějakou nemoc, je tomu tak proto, že jste svým vlastním schopnostem nevěřili nebo jim nerozuměli.“

Tarotové karty s anděly jsou stále populárnější

2. Spojovací kanál/andělská terapie

„Máte finanční problémy, svírá vás existenční strach a ptáte se: pomohou andělé i ve finanční nouzi? Odpověď je jasná: andělé člověku pomohou z každého druhu nouze. V naší meditaci si přejeme z celého srdce v lásce, pokoře a skromnosti, aby finance tekly zase energeticky pozitivním směrem. Nevyhnutelně pak zažijeme pocit štěstí s andělem financí...“ To slibuje esoterická stránka na www.astroinside.de. Pro uvedený meditační rituál ve stylu „udělej si sám“ potřebujete jen několik pomůcek jako kadidlo, andělské tyčinky a éterický andělský olej. Spojení s anděly pomocí „spojovacího kanálu“ je současný esoterický trend a nejúspěšnější způsob prodeje předražených pomůcek. Přesto, nebo možná právě proto, je dnes na esoterickém trhu populární. Svědčí o tom nejen stále nové knihy na toto téma.

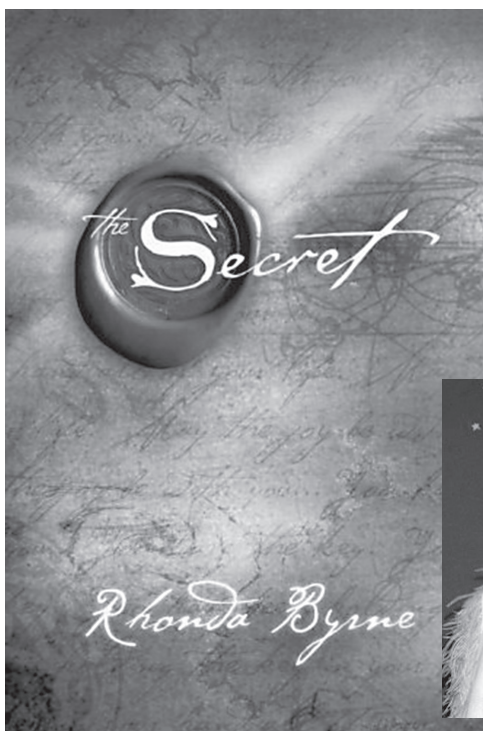
Poradenská pracoviště upozorňují, že k nim přicházejí stále častěji lidé, kteří se vlivem „andělské terapie“ stali psychicky labilními nebo u nich vznikla na této terapii závislost.

Kanálovým spojením se v esoterice rozumí navázání spojení s duchovními bytostmi přes člověka k tomu obzvláště nadaného, kterému se říká „medium“. Obzvláště rozšířené je navazování spojení s anděly, takzvaná „andělská terapie“, nebo s jinými duchovními bytostmi. Alternativně se tato terapie označuje jako „práce se světlem“, „automatické psaní“ nebo „andělské věštění“. Také za pojem „duchovní léčení“ se často skrývá kontaktování andělů. Andělskými věstkyněmi jsou většinou ženy. V klasické variantě líčí klient poradkyni svůj problém, a to osobně, ale často také mailem nebo pomocí SMS. Poté se poradkyně „spojí“ s některou z vyšších bytos-

ť, která má klientovi pomoci. Mezi vyšší bytosti patří kromě andělů například „paměť přírody“, „elementární bytosti minerálního světa“, zemřelí příbuzní, Ježíš či „nanebevzatí mistři“. Některé poradkyně se kvůli spojení musejí dostat do transu, jiným stačí andělské karty, krystaly, kyvadla, vonné tyčinky nebo aura-spray. Poradkyně, nabízející andělskou terapii, vycházejí z toho, že my všichni jsme anděly neustále obklopeni. „Jak bychom jinak mohli – jen našimi omezenými smysly vybaveni – řídit se vysokou rychlostí po dálnici, aniž bychom se s ostatními srazili?“ ptá se andělská věstkyně Diana Cooper ve svém Andělském rádcí (Cooper 2002). Poradkyně „prijme“ zprávu od andělů a předá ji klientovi. Přitom již předem „terapeutky“ běžně varují, že za obsah přijaté a předané zprávy nijak neručí.

Andělské terapeutky také povzbuzují ty, které (opět většími ženami) hledají radu, aby se s anděly spojily samy a to tak, že jim napíšou dopis, nebo k nim nahlas mluví nebo si je intenzivně představují. „Vidíte prostor, zaplněný tisíci anděly“, doporučuje andělská věstkyně Doreen Virtue v knize Léčivé tajemství andělů (Virtue 2006). Některé věstkyně pro snadnější kontaktování andělů nabízejí celou sadu pomůcek, včetně svícených svíček, obrázku anděla a „energetizovaného“ andělského oleje. „Neexistuje žádná hranice, která by pomoc andělů omezovala. Mohou vám pomoci ve všem“, slibuje Virtue.

Mohou prý zabránit nehodám, odvrátit útoky, nalézt ztracené věci i léčit duševní a tělesné nemoci: horečku, vymknutí, ledvinové kameny, nádory, neplodnost, deprese, poruchy trávení, drogovou závislost, trauma po sexuálním zneužití a další. Virtue, která to jako promovaná psycholožka musí přece vědět nejlépe, považuje andělské léčení za účinnější ve srovnání s jakoukoli formou mně známé lidské terapie. Andělé prý také mohou

Kniha Rhondy Byrne

Rhonda Byrne

pomoci domácím zvířatům, opravit počítač nebo se postarat o nečekané finanční pozeňání. Od soudního procesu s jedním léčitelem jsou však dnes němec-

ké léčitelky, nabízející spojení s anděly a andělské léčení, ve svých nabídkách méně konkrétní. Mluví nyní spíše o „uvolnění blokad“ a „aktivizaci samouzdravovacích sil“.

A když se andělská věštba nenaplní nebo andělské léčení navzdory mnohahodinovému propojení s anděly a spotřebě mnoha litrů andělského oleje nepomůže? Pro věštkyň a léčitelky to samozřejmě není důkaz, že je vše jen humbuk a mají ihned po ruce vysvětlení. Prosbu o finanční pomoc nemohla být například naplněna proto, že „naše duše by se v tomto životě měla naučit, že si na živobytí musíme vydělávat sami“. A nevléčená nemoc? K tomu Virtue: „Anděl Rafael sděluje, že klienti si nemoc špatnými myšlenkami sami přivolali. Veškerou zlost mu mají předat a pak bude léčení možné“. U psychických poruch, míní Virtue, „nejsou pacienti často k léčení připraveni. Mají strach z dlouhé chvíle v životě bez krizí“.

Jak často je třeba se s anděly kontaktovat je otevřená otázka. V případě úspěchu stačí k vyléčení jen jedno spojení. Jedno sezení s andělskou terapeutkou trvá hodinu až půldruhé hodiny a stojí 60 až 260 €. Některé poradkyně účtují sezení po deseti minutách. Telefonní andělské poradenství stojí od 1,86 € za minutu, pomocí SMS to je 1,99 € za jednu zprávu. Spojení s anděly jsou nabízena také jako večerní sezení pro veřejnost. Ta jsou prý dlouho dopředu vyprodána. Některé poradkyně vytvořily kolem sebe z klientek trvalou skupinu, takzvanou školu nebo bratrstvo. V této škole či bratrstvu se členové snaží o vlastní „spirituální vzestup“. Medium jim pravidelně posílá poselství andělů. Škola v Rosenheimu (Kryonschule) za to požaduje 110 € za měsíc. Pro ty, kteří by se chtěli o spirituální vzestup snažit sami, je na internetu bezpočet esencí, vonných tyčinek a magických předmětů k vlastnímu použití, aby s jejich pomocí anděly přivolali. Jen škola v Rosenheimu má ve svém internetovém obchodě 25 „světelných esencí“, například: „jasné plány“ stojí od 30 €, „božská všemohoucnost“ stojí již 60 €. Dóza omlazovacího krému – andělé jsou asi také jen lidé – stojí 99,90 €. Nebo raději kouzelnou hůlku? Za pouhých 220 €.

3. Psychotechniky proti rakovině

„Rakovina prsu bez genového defektu je ve 100% vyléčitelná,“ sděluje terapeut-synergetik Volker Schmidt na svých webových stránkách www.k-wie-krebs.de a snaží se ženám nakukat „celostní“ léčebný postup „čištění duše“. Jde samozřejmě o úplný a nebezpečný nesmysl, ale bohužel mezi léčiteli úspěšně šířený. Podle jejich tvrzení je předpokladem pro vyléčení to, že žena změní svůj život a vyřeší všechny konflikty, které s nemocí souvisejí. To, že rakovinu vyvolává stres, potlačené konflikty nebo špatný způsob života tvrdí dnes již téměř všichni esoteričtí pseudoterapeuti. Souvisí-li rakovina se stavem duše, může logicky být (pouze) přes duši léčena nebo přinejmenším ovlivněna. Tím se otvírá slibný trh pro semináře, léčbu, knihy a CD. Cílová skupina je většinou tak zoufalá, že přistoupí na spolupráci, věří těm nejabsurdnějším nápadům a zaplatí jakoukoli cenu. Proto esoterických nabídek na léčení rakoviny stále přibývá.

Aby bylo jasno: nejde o metody, které mají nemocné podpořit v úsilí psychicky se s nemocí lépe vyrovnávat. Takové nabídky, jsou-li odborně fundované, mají smysl. Neseriózními se stávají v případě, že nádor sám má být psychickou metodou

ovlivněn a život či smrt by měla záviset na tom, zda nemocný „na sobě pracuje“, vyřeší třeba tisíc konfliktů, svůj život převrátí naruby, nebo co vše mu esoterici radí. Právě tak neseriózní je, když je přesvědčován, aby rakovinu viděl jako něco pozitivního.

I mnoho rozumných lidí věří, že rakovinu lze porazit psychickým úsilím. Možnosti psychiky byly v tomto ohledu důkladně zkoumány a nějaký její podíl na vzniku rakoviny není možné doložit. Německé Centrum pro výzkum rakoviny se problematice podrobně věnuje a shrnuje: „Je sice pravda, že psychika může měnit imunitní reakce. Imunitní systém zase hraje roli při vzniku rakoviny. Z toho ale automaticky nevyplývá toto zřetězení příčin: stres – chybná obrana imunitního systému – rakovina. Aby rakovina vznikla, musí se sejít mnoho nepříznivých faktorů. V žádném případě neplatí jednoduché úvahy typu mnoho zármutku a stresu = rakovina“. Studie sice naznačují, že pacienti s rakovinou trpí více depresemi a mají negativní emoce, kontrolní studie ale doložily, že to byly reakce na onemocnění. Rakovina byla, jaký div, příčinou sklíčenosti a ne naopak.

Podobně je tomu s léčbou. „Přesvědčivé důkazy, že léčba psychiky pomáhá proti rakovině, dosud neexistují“, sděluje Centrum pro výzkum rakoviny. Pacienti, kteří „bojují“, nemají z lékařského hlediska o nic lepší prognózu než ti, kteří věší hlavu. Naproti tomu dokázáno je, že mnozí z těch, kterým bylo namlouváno „musíš to vidět pozitivně“ se cítili být pod psychickým nátlakem. „Nepřímo je jim tak podsouvána spoluodpovědnost za průběh nemoci. Zhoršení nemoci pak pacienti považují za trest za málo pozitivní myšlení“, připomíná Centrum pro výzkum rakoviny. Právě onu spoluodpovědnost a pozitivní myšlení však stále více esoteriků hlásá. Jejich seznam provinění, které podle nich mohou způsobit rakovinu, je dlouhý: nerespektování vlastních potřeb, egocentrismus, povrchnost, ale také příliš velká vážnost, neprožitá láska, žádosťivost, způsobená křivda nebo jednoduše celá naše doba. Často je nemocným doporučováno, aby se sami pídili po „smyslu“ jejich onemocnění. To je jednoduché ale současně záludné, neboť nějakou slabost, nějaký přitěžující zážitek má ve svém životě asi každý. Teorie tak může být považována za správnou. Je tu však prý naděje. Trest smrti může být zrušen, když nemocný skutečně žádoucí změnu – samozřejmě za placené podpory „terapeuta“. Pomoci má například mentální cesta do pacientova minulého života, ve kterém se má se svými špatnými skutky vyřádat. Zde jde o takzvanou reinkarnační terapii. Ideální má být čtyřtýdenní terapie po dvou hodinách denně od pondělka do pátku. Při 65 € za hodinu to je 2600 €.

Rychleji to jde při šamanistickém sezení. „Hmátnu do tvého těla a vyjmu z něj, co tam nepatří a sám uvidíš, kde byl problém, proč se něco cizího mohlo v těle usadit nebo proč to mohlo růst z tebe samotného“, slibuje Gwion Schaman. Ceny na vyžádání.

Ještě dále jde metoda The Work. Rakovina sama o sobě není nic špatného, hlásá objevitelka této metody Katie Byron: „Je-li rakovina pro můj život to nejlepší, jsem pro. Rakovina má právo na život.“ Celá technika spočívá na myšlence „Miluj, co je“. Nejsi-li spokojený, nechtěj měnit okolnosti, nýbrž svůj postoj k nim, abys spokojeným mohl být. U rakoviny to znamená: již přání rakovinu nedostat nebo ji léčit je prý špatně. Byron to de-

monstrovala při jednom veřejném sezení s nemocným rakovinou. Muž říká: „Chtěl bych, aby nádor přestal růst“. „Jste si tím jist?“, ptá se Byron a vnučuje muži názor, že toto přání způsobuje jen stres, když nádor bude dále růst. Aby se stresu vyhnul, musí přání otočit. Nakonec muž říká: „Nechci, aby nádor přestal růst, protože je mi dnes mnohem lépe než před rokem.“ Potlesk publika. Cena workshopu The Work je od 220 € za týdenní kurs a od 500 € devítidenní kurs. Kurs s osobní účastí Katie Byron přijde na 5110 €.

Co ale když pacient poctivě spolupracuje, z rakoviny má upřímnou radost, zásadně změní svůj život, rakovina ale pokračuje metastázami a pacient je zoufalý? Potom je cesta k vyléčení „schůdná jen pro některé“. Nebo terapeut odkazuje na své představené: „Je-li vyléčení možné a zda se dostaví, o tom se rozhoduje na vyšší úrovni.“ Kdo by se chtěl těmto metodám mistrů vzpírat nebo je dokonce kritizovat, nemá moc šancí. Nikdo to nepředvedl lépe než objevitel „rodinných konstelací“ Bert Hellinger, když při jednom sezení o nemocném leukemii (který se zdráhal před svým otcem-zástupcem pokleknout): „Ten zemře. Raději zemře, než aby poklekl.“

Závěrem

Jak jsou takové lumpárny s někdy i těžce nemocnými vůbec možné? V Německu to umožňuje zákon o léčitelích. Pro odpovídající oprávnění nepotřebuje léčitel žádné vzdělání, jen teoretickou zkoušku před lékařskou komorou. Pak již

může zcela legálně léčit nemocné, i ty s rakovinou, depresemi nebo zažívacími potížemi a to i těmi nejabsurdnějšími metodami (pokud pacient nic nenamítá). Pro srovnání: normálně musí psychoterapeut pro stejné oprávnění studovat deset semestrů psychologii a dále se vzdělávat po dobu tří let na úplný úvazek (nebo pět let na částečný úvazek), z toho jeden rok na psychiatrii.

Všechno ale není dovoleno ani léčitelům. Zákon o reklamě týkající se léčiv zakazuje úplně všem ve zdravotnictví reklamu pomocí příběhů nemocných, pomocí děkovných dopisů a reklamu na léčení rakoviny. Mnozí léčitelé toho nedbají a dále lákají nemocné líčením obdiv budících historek o údajném vyléčení. Úřady proti tomu sice mohou zakročit, ale porušení zákona je většinou posuzováno jen jako přestupek.

Nakonec je pacient odkázán sám na sebe. Často teprve uprostřed sezení zjistí, že „jemné metody“ jsou ve skutečnosti dosti brutální. Především přesvědčování o vině jsou pro nemocí již beztak duševně oslabené lidi nebezpečné. Znovu a znovu se na psychiatrii dostávají nemocní (mimo jiné kvůli nebezpečí sebevraždy), kteří prodělali některou z esoterických terapií. Jiní se dlouho trápí výčitkami a do reality se dokážou vrátit jen s odbornou pomocí.

Nejčastější škodou ale je, že se zanedbá opravdové odborné psychoterapeutické léčení a nemocní zbytečně mnoho měsíců nebo i let trpí. Neboť proti psychickým obtížím nepomáhá vesmír ani andělé, pomoci mohou jen dobře vzdělaní lidé.

Jak jsem nebyl kandidátem na Bludný balvan a jak jsem se jím málem stal

Václav Červenka

Rád bych se podělil s kolegy z klubu Sisyfos o svoje poznání, že léčitel může být někdy úspěšnější než léčba lege artis. Co s tím?

Jako asistent na interní klinice UK jsem získal jednu zajímavou medicínskou zkušenost. Na naší klinice byl vyšetřován technik, inženýr, inteligentní a sečtělý muž ve věku čtyřiceti let. Stěžoval si na kruté bolesti v oblasti břicha a pánve přicházející v záchvatech. Bolesti líčil velmi přesvědčivě a během bolestí měl i průvodní vegetativní projevy, takže jsme mu i věřili. Pečlivě byl vyšetřen všemi už tehdy dostupnými prostředky jako CT, kompletní fibroskopické vyšetření GIT, biochemie, nádorové testy atd. Vše bylo negativní, bolesti však nejen přetrvávaly, ale s postupem času narůstaly a manifestovala se karcinofobie. Lékařům stále více nevěřil a na vizitách nám přímo říkal, že mu cíleně neříkáme pravdu. Samozřejmě, že byl opakovaně vyšetřován také slovnými psychiatry. Výsledek jejich snahy se ale vůbec neprojevil, jejich medikace byla bez efektu a nemocný se stále více uzavíral do svých potíží.

Bohužel za jedné mé noční služby, brzo ráno mně sestry oznámily, že nemocný vyskočil z okna chodby ve třetím patře a dopadl na nohy a hýždě. Pod okny byly vysoká hromada cihel, po jejíž hraně se svezl na trávník. Když jsme doběhli,

byl při jasném vědomí, krev jsem nikde neviděl. Omlouval se mi, že nemohl bolesti už vydržet, a proto skočil z okna. Na chirurgii asi za 10 dní zemřel, protože se mu velká část cihly dostala konečnickem do břišní dutiny, potrhala střeva a přes operativní zákrok, vyčištění dutiny břišní a intenzivní léčbu došlo ke smrtelnému zánětu pobříšnice. Sekce prokázala mimo změn ze zranění zcela normální nález u zdravého jedince.

Na této příhodě nebylo vlastně nic výjimečného. Muž s těžkou karcinofobií a “bolestmi” spáchal sebevraždu. Osobně mě překvapilo pouze úplné selhání psychiatrie.

Na příhodu jsem s postupem času zapomněl.

V roce 1993 jsem nastoupil do Spojených arabských emirátů, do centrální nemocnice jako vedoucí kardiolog. Na jedné takové vizitě mi byl předveden nemocný, který trpěl karcinofobií, měl kruté bolesti břicha a psychiatrická léčba byla bez efektu. Velmi se podobal mému nemocnému z Prahy. Byl rovněž inženýrem, měl 36 let, pracoval u švédské firmy (Alfa Laval), národností Ind a obtíže měl asi půl roku. Nemocný se na mne fixoval (asi proto, že jsem byl primářem), takže i během svého domácího pobytu mně často volal a líčil své stesky – nic příjemného.

Na katetrizačním sále kardiologie pracovala staniční sestra

z Filipín. Jednou mě představila svého příbuzného, který přijel do Emirátnů na dovolenou. Byl to filipínský “lékař”, který se zabýval léčbou typickou pro oblast Filipín - “operacemi, které odstraňují nádory a jiné patologické útvary” bez použití nástrojů. Nebyl to vůbec hloupý člověk, byl dobře vzdělaný. Svěřil se mi, co dělá a dokonce předvedl všeobecně známé eskamotérské umění těchto “operačních výkonů”. Před odjezdem z dovolené mi dal svoji vizitku a požádal mě, abych k němu posílal “vhodné” pacienty. Vzal jsem to jako dobrý vtip.

“Bolesti” mého nového pacienta s karcinofobií se stupňovaly, téměř denně mně telefonoval a prosil o pomoc. Jednou ze zoufalství jsem mu dal adresu onoho “lékaře” z Filipín a doporučil, ať jej vyhledá. Asi 2 měsíce se pan inženýr neozýval a já byl spokojený. Když se opět ozval, lekl jsem se. Překvapil mě, ale neměl obtíže, děkoval a ujišťoval, jak je mi zavázán a vděčen. Na Filipínách byl “úspěšně ooperován a byl mu odstraněn velký nádor břicha”! Po celou dobu mého dalšího pobytu v Emirátech pan inženýr byl už zdravý, při setkáních mně vždy děkoval za to, jak jsem to hezky a dobře vymyslel, protože jiní lékaři jej od takové “operace” zrazovali. Mohl jsem ho “sledovat” až do svého odjezdu ještě 3 roky – byl zdravý a šťasten.

Shrnu-li nyní své zkušenosti, musím konstatovat, že jsem se přesvědčil sám jak “therapia magna” může být “velmi úspěšná” a že psychiatrie má ještě velký kus bádání před sebou, aby společně s ostatními obory zvládala všechna úskalí psychických a psychosomatických problémů našich nemocných.

Rozhodně jsem nepostupoval v Emirátech “lege artis” a zasloužil bych si Bludný balvan. Pacient byl ale uzdraven. Nejde o případ ojedinělý. Stejně tak jsou často úspěšní i homeopati, akupunkturisti a léčitelé jiných zaměření. Můžeme z těchto případů odvodit, že bychom měli do medicí-

ny vpustit esoteriku a posílat své pacienty k léčitelům nebo s nimi spolupracovat? Podle mého názoru nikoli. Osobně mám k tomuto jednání odpor a považuji to za podvod na nemocném, a to i když se mu někdy uleví. “Pozitivní působení” léčitelů je totiž více než vyváženo jejich negativním působením, zbytečným prodlužováním léčby nebo zanedbáním včasné diagnózy a řádné léčby, často s katastrofálními důsledky. Často pacient dojde k poznání až příliš pozdě (např. Steve Jobs). Kromě toho víme, že metody léčitelů jsou specificky neúčinné a nemohou s možnostmi moderní medicíny soutěžit. Jejich jedinou účinnou zbraní je ve vhodných případech laická psychoterapie, ale především automatický placebový efekt. A tím disponuje vědecká medicína rovněž. Pozitivní přístup lékařů k léčitelům je nevhodný i proto, že by zvýšil jejich “prestíž” v očích veřejnosti a naopak by oslabil její důvěru ve vědeckou medicínu.

Domnívám se, že jedinou správnou cestou je využívat všech možností moderní medicíny, zejména také psychoterapie i psychosomatické medicíny, a zejména změnit přístup mnoha lékařů a nemocnic k pacientům tak, abychom posilovali účinek racionální léčby mohutným placebovým působením. Bez reforem ve zdravotnictví to bude ale obtížné.

Snadné to nebude i z jiných důvodů. Příčin je mnoho, jsou jimi šířené fámy o zázračných úspěších léčitelů, reklamy esoterických “lékařů” nebo firem z oblasti “přírodní” nebo “tradiční” medicíny, publikace pseudoobjevů, a to vše často šířené i ve veřejných médiích. Oceňuji proto snažení organizací typu Sisyfos, ale aby jejich působení bylo úspěšné, měly by mít podporu tisku, rozhlasu, televize a zejména vládních úřadů.

Doc. MUDr. Václav Červenka, CSc. působí jako internista se zaměřením na kardiologii.

Šumný Astrál

J. M. Bloudil

Není-liž Astrál vhodnou metaforou pro vesmírnou studnici vší moudrosti, databázi veškerého a operačním systémem, bez něhož se ani stéblo nepohne? A jest těž zřejmé, že se poctivý esoterik bez dobrých konexí s Astrálem vůbec neobejde.

Nedávno dva přesvědčení paranormalici, pánové **SB** a **MH**, se odvážně pokusili vyloudit z Astrálu alespoň drobtý informací – tedy konkrétně zhruba 10 bitů. Odhodlali se totiž předvést, ve vědecky kontrolovaných pokusech, že TO opravdu umějí, a tím získat cenu Sisyfa 10 000 Kč i vstupenku do soutěže o milion euro.

Pokus pana **SB**: „Květina či kámen v uzavřené krabici“ i pana **MH**: „Kolik je na vzdálených hodinách“, dobře popsal Leoš Kyša ve Zpravodaji Sisyfa 3/2013. Podstata vyhodnocení obou pokusů je povahy digitální, pan **SB** vyjadřuje svůj odhad ve dvojkové soustavě (0,1), pan **MH** v soustavě dvanáctkové (1 .. 12).

Nastavení krabic i hodin bylo náhodné. Jeden správný odhad pana **SB** má hodnotu $\log_2(2)=1$ bit a pana **MH** $\log_2(12)=3.58$ bitu. Nesprávný žádnou.

Laťka pro šampióny cen Sisyfa je určena pravděpodobností náhodného úspěchu 1:1000, tedy že paranormalik získá alespoň $\log_2(1000)=9.97$ bitu – dejme tomu z Astrálu. Čili by měl odhadovat lépe než tisíc normaliků. Eurošampión musí být ještě tisíckrát lepší – s prozřením ve výši $\log_2(1000000)=19.93$ bitu.

Pan **SB** určoval obsah 30-ti krabic, správně jich určil 19. To jakoby naznačuje nadprůměrný úspěch. Leč průměrný normalik by jich správně určil 15. Dostal se tedy $2^4 = 16$ krát nad průměr, avšak zůstal $2^6 = 64$ krát pod laťkou.

Aby získal cenu Sisyfa, musel by správně určit nejméně 25 krabic, čili z Astrálu vyloudit alespoň 10 bitů. Astrál mu poskytl jen 4 bity, dalších 6 mu odepřel.

Máte-li dojem, že máte k Astrálu mnohem blíže, ověřte si to docela snadno: Hoďte si desetkrát korunou (a nepodvádějte) zda vám padne pokaždé panna.

Když to úspěšně předvedete Sisyfovi, můžete získat 10 000 Kč. Pan **MH** se snažil patnáctkrát jasnodalekovidně určit

jednu z 12-ti hodnot. K překonání laťky, by potřeboval vnuknutí velikosti 10,74 bitů (= 3 x 3.58), což odpovídá alespoň 6 správným určením z patnácti.

Ukažme pravděpodobnost počtu správných odhadů pro pana **MH**.

odhad pravděpodobnost

0	0,27	no nic, berme to sportovně
1	0,37	
2	0,24	výkon pana MH
3	0,09	
4	0,03	
5	0,005	
6	0,0007	odměna 10 000 Kč
7	0,00009	
8	0,000008	
9	0,0000005	odměna 1 000 000 €
15	$6,5 \times 10^{-17}$	Astrál vás miluje – seslal vám 53,7 bitů

Popatřte, že součet pravděpodobností řádků 0 až 3 činí 0,97, tím nám informační šum z Austrálu velkoryse umožňuje (s pravděpodobností 97%) uhádnout 0 či 1 či 2 nebo dokonce 3 číslice – i bez obzvláštní protekce shůry.

Pan **MH** určil správně jen 2 hodnoty. Od úspěchu a peněz ho dělily pouhé čtyři kroky, leč každý z nich je dvanáctkrát těžší než ten předešlý, čímž zůstal $12^4 = 20736$ krát pod laťkou.

Inu, jakoby Austrál obdarovával petenty jen bělavým informačním šumem.

P.S.: Přesto, i já si hodil desetkrát mincí, zvědav jak o mně Austrál nyní smýšlí. Binárně řečeno: padlo 0 0 0 1 0 0 1 1 1 1, čili 5 těch a 5 oněch – tím mi Austrál, posměšně naznačil, že mě považuje za extrémně průměrného. Ach jo.

XI. Skeptikon

plánujeme na dny 25. – 27. dubna 2014 v Kunštátu.

Účast členů a příznivců našeho klubu je vítána.

Aktuální informace naleznete na www.sisyfos.cz

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

Konají se tradičně v budově Akademie věd ČR v Praze 1, Národní 3, v sále 206 od 17:00 hodin. Vstup je volný, do vyčerpání kapacity sálu. Po přednáškách následuje diskuse.

Středa 11. 12. 2013 (Výjimečně druhá středa!)

Prof. MUDr. ThDr. Mgr. Jaroslav Max Kašparů, Ph.D.

(Norbertinum Pelhřimov):

Putování do Balvanovy duše aneb zhasínání lamp

Středa 15. 1. 2014

RNDr. Jiří Grygar, CSc. (Fyzikální ústav AV ČR):

Země pod úderem meteorické artilerie

Středa 19. 2. 2014

Doc. MUDr. Oldřich Vinař, DrSc. (psychiatr zabývající se neurofyziologií a lingvistikou):

Placebo jako znak

Středa 19. 3. 2014

Mgr. Lenka Příplatová (Přírodovědecká fakulta UK):

Jsme loutky v rukou parazitů?

Další přednášky: 16.4., 21.5.,

● **Zpravodaj Sisyfos** - neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS - Českého klubu skeptiků, členu evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208. Vydáno s finanční podporou Akademie věd ČR.

● Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků: PhDr. Zdeněk Jonák, U dejvického rybníčku 25, 160 00 Praha 6

● číslo účtu: 4444444444 (10 čtyřek) kód banky 2010

● Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>

● Zpravodaj Sisyfos, číslo 4/2013

- vyšlo v prosinci 2013.

Editor: Leoš Kyša. Redakční rada: Čeněk Zlatník, Jiří Heřt, Zdeněk Jonák.

● Grafická úprava: Karel Kadlec

● Tisk: Sružení MAC s.r.o., Poděbradská 186/56, Praha 9, www.mac.cz

● Příspěvky do Zpravodaje SISYFOS posílejte na adresu: Leoš Kyša, Višňová 579, Milovice 289 24. Lze též zasílat na e-mail: Leos.Kysa@seznam.cz